

แนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ตามหลักพรหมวิหาร 4

Guidelines for management the student support system of school in
Nakhon sawan primary educational service area office 3
in according to the bramavihārā iv

นฤมล ทองกา¹

Naruemon Thongka

วรกฤต ถิ่นช้าง², ธาณี เกสทอง³

Worrakrit Thuenchang, Thanee kestong

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 2) เพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูต่อการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยแยกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ 3) เพื่อเสนอแนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตามหลักพรหมวิหาร 4 ดำเนินการวิจัยโดยใช้รูปแบบผสมวิธี การวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู ตอบแบบสอบถาม จำนวน 389 คน โดยเปิดตารางของเครซีและมอร์แกน มีความเชื่อมั่น .9739 วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานการเปรียบเทียบโดยการทดสอบค่าที (t-test) และการทดสอบเอฟ (F-test) โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง โดยเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 รูป/คน แล้ววิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.84$, S.D.= 0.78) เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ 1) การรู้จักนักเรียนรายบุคคล 2) การส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียน 3) การคัดกรองนักเรียน 4) การส่งต่อ และด้านที่น้อยที่สุด 5) การป้องกันและแก้ปัญหา 2. ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ตำแหน่ง และประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน พบว่า มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3. แนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตามหลักพรหมวิหาร 4 พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษา มีการบริหารงานโดยมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและรับฟังความคิดเห็นของครู สามารถวิพากษ์วิจารณ์ ปรึกษาหารือเพื่อหาแนวทางการปฏิบัติร่วมกัน และได้ยึด

¹ นิสิตปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา มจร วิทยาเขตนครสวรรค์,
E-mail : prigped@gmail.com

² รองศาสตราจารย์ , ประธานที่ปรึกษาและอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา มจร วิทยาเขตนครสวรรค์

³ รองศาสตราจารย์ , อาจารย์ที่ปรึกษาร่วมและอาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา มจร วิทยาเขตนครสวรรค์

หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาประยุกต์ใช้ เน้นงานบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้เกิดประสิทธิภาพ และช่วยเหลือนักเรียนให้ได้รับการส่งเสริม พัฒนาและช่วยเหลืออย่างเสมอภาค มอบความรัก ความเอาใจใส่ และไม่หวังผลตอบแทนใด ๆ ให้มีความสอดคล้องกับหลักพรหมวิหาร 4 ซึ่งช่วยให้ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถบริหารงานด้วยความพึงพอใจและอยู่ร่วมกันอย่างมีกัลยาณมิตร และมีแนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนเป็นไปในทางที่ดีต่อไป

คำสำคัญ : แนวทางการบริหารงาน, ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน, หลักพรหมวิหาร 4

Abstract

The objectives of this research Article study were: 1) to study the status of management the student support system, 2) to compare the opinion level of the administrators and teachers to management the student support system by classifying the personal factors, and 3) present the guidelines for management the student support system according to the Brahmavihara (sublime states of mind). This research applied the Mixed Methods Research consisting of the Quantitative Research by collecting the data from 389 administrators and teachers with the table of R.V.Krejcie.& D.w.Magan having 0.9739 of reliability and using percentage, mean, standard deviation, t-test, and F-test with One Way ANOVA for the data analysis, and the Qualitative Research by collecting the data from 9 key informants with the Semi-structured Interviews and the content analysis for the data analysis. The research findings were as follows:1. Overall, the status of management the student support system of the schools was at the highest level ($\bar{x}=3.87$, S.D.=0.78).When considering each aspect, it found that 1) the individual student knowing was at the highest level.Then, they were 2)the student promotion and development, 3) the student screening, and 4) student transfer. However, 5) the prevention and the problem solving was at the lowest level. 2. The results of comparing the opinion level of the administrators and teachers by classifying the personal factors: gender, age, position and work experience found that the school administrators, teachers and educational personnel having the different gender, age, position and work experience had no the different opinion towards for management the student support system at the 0.05 of statistical significance. 3. The guidelines for managing the student support system according to the principles of Brahmavihāra 4, it was found that the overall level was at a high level. This is because Educational institution administrators It is administered with interaction between teachers and listening to teachers' opinions. can criticize Consult to find a common course of action. and has applied the principles of Buddhism Create a good understanding for teachers in schools Emphasis on system administration to help students be efficient. and help students receive promotion Develop and help equally, giving love, care and not expecting anything in return, in line with the 4 Brahmavihāra principles, which allows educational institution administrators to manage their work with satisfaction and live together in a friendly manner. And there are guidelines for managing the school's student care and support system to continue to be good.

Keyword: Guidelines for management , the student support system , Bramavihāra iv

บทนำ

สภาพสังคมปัจจุบันเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในทุกมิติทั้งด้านการสื่อสารเทคโนโลยีปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาการระบาดของสารเสพติด ปัญหาครอบครัว ปัญหาการแข่งขันทุกรูปแบบก่อให้เกิดความทุกข์ ความวิตกกังวล ความเครียด ซึ่งล้วนแต่เป็นผลเสียต่อสุขภาพกายและสุขภาพจิตของทุกคนจนนำไปสู่ปัญหาและสภาวะวิกฤติทางสังคม รวมถึงเด็กและเยาวชนในปัจจุบันประสบปัญหาที่มีเพศสัมพันธ์เร็วขึ้น ตั้งครรภ์ไม่พร้อม ทำแท้ง เข้าถึงและติดสารเสพติดได้ง่าย สูบบุหรี่ ดื่มสุราเล่นการพนัน เสพติดสื่อคอมพิวเตอร์ ติดเกมจนนำไปสู่พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ทะเลาะวิวาทใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหา เครียด ซึมเศร้า เบื่อหน่าย คิดฆ่าตัวตาย ให้ความสำคัญกับวัตถุนิยมความสัมพันธ์ในครอบครัวบางส่วน มีความรู้สึกห่างเหินจากครอบครัว ความเชื่อความศรัทธาในศาสนาจริยธรรมและความดีน้อยลง ขาดหลักในการยึดเหนี่ยวทางจิตใจ ความสามารถในการควบคุมตัวเองน้อยลง ฯลฯ ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างก้าวกระโดดในสังคมยุคปัจจุบัน ส่งผลกระทบต่อวิถีการดำเนินชีวิตของผู้คน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กและเยาวชนของชาติซึ่งกำลังอยู่ในช่วงวัยของการเรียนรู้ ค้นหา และพัฒนาตนเอง⁴

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 กำหนดความมุ่งหมายและหลักการจัดการศึกษา มาตรา 6 ว่า ต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และกำหนดแนวทางการจัดการศึกษา มาตรา 22-24 ต้องยึดหลักว่าทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ในการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรมกระบวนการเรียนรู้และการบูรณาการตามความเหมาะสม ครูจะต้องรู้จักผู้เรียน เข้าใจ ยอมรับสื่อสารกับผู้อื่นได้ดี มีมนุษยสัมพันธ์ มีสุขภาพกายและใจที่ดี และมีใจรักอาชีพครู พร้อมทั้งจะดูแลช่วยเหลือและพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพทั้งดี เก่ง และมีความสุข⁵

การพัฒนานักเรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญาความสามารถมีคุณธรรม จริยธรรม และวิถีชีวิตที่เป็นสุขตามที่สังคมมุ่งหวัง โดยผ่านกระบวนการทางการศึกษานั้น นอกจากจะดำเนินการด้วยการส่งเสริมสนับสนุนนักเรียนแล้ว การป้องกันและการช่วยเหลือปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับนักเรียนก็เป็นสิ่งสำคัญ เนื่องจากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ทั้งด้านการสื่อสารเทคโนโลยีต่าง ๆ ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาการระบาดของสารเสพติด ปัญหาการแข่งขันในรูปแบบต่าง ๆ ปัญหาครอบครัว ซึ่งก่อให้เกิดความทุกข์ ความวิตกกังวลความเครียด การปรับตัวที่ไม่เหมาะสมหรืออื่น ๆ ที่เป็นผลเสียต่อสุขภาพจิตและสภาพกายของทุกคนที่เกี่ยวข้อง จนนำไปสู่การเกิดปัญหาและสภาวะวิกฤติทางสังคม ดังนั้น ภาพความสำเร็จที่เกิดจากการพัฒนานักเรียนให้เป็นไปตามความมุ่งหวังนั้น จึงต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายทุกคน โดยเฉพาะบุคลากรครูทุกคนในโรงเรียน ซึ่งมีครูที่ปรึกษาเป็นหลักสำคัญในการดำเนินการต่าง ๆ เพื่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างใกล้ชิดด้วยความรักและเมตตาที่มี

⁴ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน, (เอกสารหลักสูตรอบรมแบบ e-Training หลักสูตรระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน, 2558), หน้า 15.

⁵ กระทรวงศึกษาธิการ, พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทสยามสปอร์ต ซินดิเคท จำกัด, 2542), หน้า 3-8.

ต่อศิษย์ และภาคภูมิใจในบทบาทที่มีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเยาวชนให้เติบโตองงาม เป็นบุคคลที่คุณค่าของสังคมต่อไป⁶

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ มาตรการ และ จุดเน้นในการพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยคำนึงถึงสิทธิของนักเรียนให้ได้รับ โอกาสทางการศึกษาด้วยรูปแบบที่เหมาะสม พัฒนาบุคลากรของสำนักงานเขตพื้นที่และสถานศึกษาให้มีความรู้ความสามารถในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนเป็นกระบวนการหนึ่งในเชิงการบริหารที่สำคัญ มีขั้นตอนสำคัญ 5 ขั้นตอนคือ 1) การรู้จักนักเรียน เป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียน 4) การป้องกันและแก้ปัญหา และ 5) การส่งต่อ โดยกำหนดให้ทุกสถานศึกษานำไปดำเนินการอย่างต่อเนื่องและจริงจัง เพื่อดูแลช่วยเหลือ ส่งเสริม พัฒนา ป้องกัน และแก้ไขปัญหาให้นักเรียนอย่างเป็นระบบ โดยมุ่งเน้นให้ครูประจำชั้น ครูที่ปรึกษา เป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงานภายใต้การขับเคลื่อนและสนับสนุนของผู้บริหารและการมีส่วนร่วมของ บุคลากรทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา โดยการบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็น การดำเนินการที่เป็นระบบขั้นตอนชัดเจน มีวิธีการและเครื่องมือที่มีมาตรฐาน มีคุณภาพ และมีหลักฐาน การทำงานที่ตรวจสอบได้ เพื่อพัฒนาการดำเนินงานให้มีคุณภาพเป็นไปตามเกณฑ์การประเมินมาตรฐาน ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน⁷

อย่างไรก็ตาม โรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ประสบปัญหาการบริหารจัดการที่ดีในการจัดทำระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้วยอัตรากำลังที่ขาดแคลนครู ทำให้มี บุคลากรไม่เพียงพอต่อการเข้ามาดูและระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างจริงจังและถูกต้อง จึงส่งผลให้ การบริหารงานเกิดความล่าช้าผิดพลาด และไม่มีประสิทธิภาพที่ดี รวมไปถึงปัญหาของผู้บริหารที่พบมาก คือ ความไม่เด็ดขาดและไม่หนักแน่นในการพิจารณา ตรวจสอบเรื่องราวต่าง ๆ ความไม่เป็นกลาง รวมไปถึง ความล่าเอียงที่มีต่อเพื่อนร่วมงานและผู้บริหารมีภาระงานมาก จึงไม่ค่อยมีเวลาในโรงเรียนเท่าที่ควร การ กระจายอำนาจ การบริหารงานไม่ชัดเจน จึงเป็นสาเหตุให้เกิดความขัดแย้ง สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นปัญหาที่เกิด จากคุณธรรม จริยธรรมและภาวะผู้นำของผู้บริหารทั้งสิ้น ผลกระทบของปัญหาเหล่านี้นอกจากจะทำให้ กระบวนการบริหารงานภายในโรงเรียนไม่เข้มแข็งและทำลายของครูในโรงเรียนแล้ว ยังส่งผลกระทบต่อ การจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนอันคุณภาพการเรียนการสอนของโรงเรียนไม่ได้มาตรฐานอีกด้วย⁸

สิ่งสำคัญที่สุด พรหมวิหาร 4 เป็นหลักธรรมในพระพุทธศาสนา เพื่อให้ผู้บริหารแสดงพฤติกรรม เหล่านี้ขึ้นออกมาโดยไม่ต้องฝึกฝน นักบริหารต้องมีพรหมวิหารซึ่งจะทำให้ผู้ดำรงธรรมนิยมช่วยเหลือมนุษย์ สัตว์ทั้งหลายด้วยเมตตากรุณา และยอมรับรักษารธรรมไว้ได้ด้วยอุเบกขา ดังนั้น เมื่อมีความกรุณาที่จะ ช่วยเหลือปวงสัตว์ก็ต้องมีอุเบกชาด้วย เพื่อจะมีให้เสียธรรมที่มาของคำว่าพรหมวิหารนี้ มาจากคำว่า “พรหม” ซึ่งแปลว่าชื่อพระเป็นเจ้าผู้สร้างโลกตามศาสนาพราหมณ์เทพในพรหมโลกและมาจากคำว่า “วิหาร” ซึ่งแปลว่า วัดที่อยู่ของสงฆ์ที่ประดิษฐานของพระพุทธรูปรวมความแล้ว “พรหมวิหาร” จึงแปลว่า ธรรมของพรหมหรือธรรมของท่านผู้เป็นใหญ่มี 4 ประการ ประกอบด้วยเมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา⁹

⁶ กระทรวงศึกษาธิการ, พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2545, (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร ไทย ปี พ.ศ.2550 : การบริหารคุณค่าทั่วทั้งองค์กร, 2550), หน้า 3.

⁷ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, คู่มือการคัดเลือกสถานศึกษาและสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาเพื่อรับรางวัลระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประจำปี 2562, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562), หน้า 2.

⁸ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3, รายงานผลการดำเนินงานประจำปี งบประมาณ พ.ศ. 2565, (ไพศาล : สพ.น.ว.3, 2565), หน้า 13.

⁹ ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน, (กรุงเทพมหานคร : อักษรเจริญทัศน์, 2525), หน้า 568.

บัณฑิตศึกษาปริวรรตน์วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ ปีที่ 12 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม-สิงหาคม 2567

จากสภาพปัญหาของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการนำหลักธรรมพรหมวิหาร 4 มาใช้ศึกษาและพัฒนาแนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูต่อการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยแยกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อเสนอแนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตามหลักพรหมวิหาร 4

วิธีการดำเนินงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) มีการเก็บข้อมูลทั้งเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบสอบถาม และเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพจากแบบสัมภาษณ์ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพและระดับความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูต่อการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ศึกษาจาก ประชากร ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 116 คน ครู จำนวน 1,253 คน รวมทั้งสิ้น 1,369 คน และเลือกกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 92 คน ครู จำนวน 297 คน รวมทั้งสิ้น 389 คน โดยใช้การกำหนดขนาดตัวอย่างจากตารางเครซีมอร์แกน (Krejcie and Morgan) และการจัดกลุ่มแบบสัดส่วน

ระยะที่ 2 เสนอแนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 ตามหลักพรหมวิหาร 4 เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ศึกษาจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านพุทธศาสนา 3 รูป/คน ผู้เชี่ยวชาญด้านบริหารสถานศึกษา 3 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 3 คน โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 ในการวิเคราะห์สภาพการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน พบว่าด้านที่มีสภาพการบริหารงานสูงสุด คือ การรู้จักนักเรียนรายบุคคล และด้านที่มีสภาพการบริหารต่ำสุด คือ ด้านการป้องกันและแก้ปัญหา

2. เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูต่อการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากผลการวิเคราะห์ข้อมูล ค่า t-test และค่า F-test (One Way Anova) แบบสอบถาม เพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูต่อการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ทุกข้อ

3. แนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ตามหลักพรหมวิหาร 4 จากการสังเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล สำคัญทั้ง 9 รูป/คน มีประเด็นในการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ผู้วิจัย สามารถสรุปข้อมูลได้ดังนี้

1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล พบว่า ผู้บริหารพัฒนาครูให้มีทักษะ ความรู้ และ ความเข้าใจในการเก็บรวบรวมข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล และเอกสารประจำตัวนักเรียน อยู่ในระดับต่ำ ที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะ ผู้บริหารควรจัดประชุมผู้ปกครองนักเรียน อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง ผู้บริหาร กำหนดนโยบายการออกเยี่ยมบ้าน 100% และมีปฏิทินการเยี่ยมบ้านชัดเจน ผู้บริหารจัดสรรงบประมาณ ค่าพาหนะให้ครูในการเดินทางเยี่ยมบ้านนักเรียน โรงเรียนจัดทำเครื่องมือที่หลากหลายในการเก็บข้อมูล นักเรียนเป็นรายบุคคล และมีการจัดเก็บสารสนเทศอย่างเป็นระบบ

2. ด้านการคัดกรองนักเรียน ผู้บริหารและครูร่วมกันวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อการคัดกรอง นักเรียนเป็นรายบุคคล อยู่ในระดับต่ำที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะ ผู้บริหารจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเชิงวิทยากร ผู้เชี่ยวชาญด้านการคัดกรองนักเรียนมาให้ความรู้แก่คณะครู จัดทำคู่มือระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ให้มี เกณฑ์ที่ชัดเจน ประชุมชี้แจงเกณฑ์ให้ผู้ปกครองทราบให้เข้าใจตรงกัน ครูที่ปรึกษาวิเคราะห์พฤติกรรม นักเรียนกลุ่มเสี่ยงกลุ่มมีปัญหา โดยใช้เครื่องมือวิธีการที่หลากหลายในการดำเนินการคัดกรองนักเรียน และ มีการคัดกรองซ้ำ

3. ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ผู้บริหารมีมาตรการให้โรงเรียนจัดสรร งบประมาณในการสนับสนุนกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนานักเรียนอย่างเพียงพอ มีอยู่ในระดับต่ำที่สุด ทั้งนี้ เป็นเพราะ ผู้บริหารควรแต่งตั้งผู้รับผิดชอบจัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนานักเรียน กำหนดโครงการ/ กิจกรรมต่าง ๆ ไว้ในแผนปฏิบัติการประจำปี จัดอบรมเชิงปฏิบัติการให้ครูมีความรู้เกี่ยวกับการจัดกิจกรรม ส่งเสริมและพัฒนาที่หลากหลาย ในการประชุมผู้ปกครองนักเรียนควรแจ้งให้ผู้ปกครองทราบถึง วัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรม และประชุมผู้ปกครองชั้นเรียนอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง ครูสำรวจ ความต้องการของนักเรียนก่อนการกำหนดกิจกรรม

4. ด้านการป้องกันและแก้ปัญหา ผู้บริหารดำเนินการให้ความร่วมมือจากบุคลากรของ ทุกฝ่ายในโรงเรียนในการป้องกันและแก้ปัญหา ผู้บริหารต้องจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเชิญผู้เชี่ยวชาญมาให้ ครูเกี่ยวกับเทคนิควิธีการแก่ครูที่ปรึกษา ประชุมชี้แจงให้ผู้ปกครองรับทราบนโยบายในการป้องกันและ แก้ปัญหาร่วมกันกับคณะครูในโรงเรียน ตั้งกลุ่มไลน์ระหว่างครูที่ปรึกษาและผู้ปกครองในการกำกับติดตาม ดูแลนักเรียน จัดโครงการ/กิจกรรมป้องกันและแก้ไขปัญหาให้นักเรียนกับหน่วยงานภายนอก เปิดโอกาสให้ นักเรียนมีส่วนร่วมและดำเนินกิจกรรมในการป้องกันและแก้ไขปัญหา เช่น กิจกรรมเพื่อนที่ปรึกษา และ มี การจัดทำแบบบันทึกผลการติดตาม

5. ด้านการส่งต่อ ผู้บริหารหรือโรงเรียนควรมีการประชุมวางแผนและจัดตั้ง คณะกรรมการติดตามผลการส่งต่อนักเรียน โรงเรียนมีการช่วยเหลือและประสานความร่วมมือในการส่งต่อ กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอก ชี้แจงให้ผู้ปกครองรับทราบขั้นตอนวิธีการในการส่งต่อ นักเรียน จัดทำบันทึกการส่งต่อนักเรียนและจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศด้านการส่งต่อนักเรียนที่เป็นระบบ ติดตามและรายงานผลการส่งต่อให้ผู้บริหารและผู้ปกครองทราบเป็นระยะ

อภิปรายผลการวิจัย

1. การศึกษาสภาพการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3

สภาพการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ทั้ง 5 ด้าน คือ 1) การรู้จักนักเรียนรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียน 4) การป้องกันและแก้ปัญหา และ 5) การส่งต่อ พบว่า โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะ ผู้บริหารและครูที่รับผิดชอบเห็นความสำคัญของการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ยุวดี โกสุมาลย์ ได้ศึกษา สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนสุวรรณภูมิพิทยไพศาล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 ผลการวิจัย พบว่า ความคิดเห็นต่อสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก¹⁰

2. การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาต่อการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3

จากการวิเคราะห์ข้อมูล ค่า t-test และค่า F-test (One Way Anova) แบบสอบถามเพื่อการเปรียบเทียบความคิดเห็นผู้บริหารสถานศึกษาและครูต่อการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตามปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลจำแนกตามเพศ อายุ ตำแหน่ง และประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีปัจจัยส่วนบุคคล มีระดับความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ทั้งนี้เป็นเพราะ ผู้บริหารและครูต่างมีปัจจัยส่วนบุคคล รวมไปถึงการทำงานที่หลากหลายหน้าที่ จึงไม่ส่งผลกระทบต่อกระบวนการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ จิตภา มาประดิษฐ์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 พบว่า การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา จำแนกตามเพศ ในด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล และด้านการคัดกรองนักเรียน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ¹¹

3. การเสนอแนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ตามหลักพรหมวิหาร 4

จากผลการวิจัย “แนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ตามหลักพรหมวิหาร 4 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษา มีการบริหารงานโดยมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างครู และรับฟังความคิดเห็นของครูในโรงเรียน สามารถวิพากษ์วิจารณ์ ปรีกษาหาหรือเพื่อหาแนวทางการปฏิบัติร่วมกับการบริหารงาน

¹⁰ ยุวดี โกสุมาลย์, “สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนสุวรรณภูมิพิทยไพศาล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหงวิทยาเขตร้อยเอ็ด, 2560), หน้า บทคัดย่อ.

¹¹ จิตภา มาประดิษฐ์, “การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1”, วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี, 2560), หน้า 75.

และได้ยึดหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ สร้างความเข้าใจที่ดีให้กับครูในโรงเรียน สามารถเสนอแนวทางการพัฒนาโรงเรียนได้ เน้นงานบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้เกิดประสิทธิภาพ และช่วยเหลือนักเรียนให้ได้รับการส่งเสริมและช่วยเหลืออย่างเสมอภาค มอบความรัก ความเอาใจใส่ และไม่หวังผลตอบแทนใด ๆ บริหารงานด้วยการสร้างความพึงพอใจและอยู่ร่วมกันอย่างมีกัลยาณมิตร ให้มีแนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนเป็นไปในทางที่ดีต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระกิตติราช จารวณฺเณ (เนตรแสงสี)** ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาการบริหารโรงเรียนตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตหนองแขม สังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ด้านเมตตา ผู้บริหารควรมีเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี เคารพในสิทธิและศักดิ์ศรี และสร้างความพึงพอใจแก่บุคลากรและผู้รับบริการทางการศึกษา ด้านกรุณา ผู้บริหารควรมีความกล้าตัดสินใจในการปรับปรุงการบริหารงานให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ด้านมุทิตา ผู้บริหารควรมีความเอาใจใส่เกี่ยวกับปัญหาและมีความกระตือรือร้นในการ และด้านอุเบกขา ผู้บริหารโรงเรียนควรมีการบริหารการวางแผนด้วยความเที่ยงธรรมปราศจากอคติ และควรมีความเสมอภาคในการบริหารงาน¹²

จากการวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ซึ่งมีองค์ประกอบ 5 ด้าน สรุปได้ดังนี้

1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล พบว่า ผู้บริหารพัฒนาครูให้มีทักษะ ความรู้ และความเข้าใจในการเก็บรวบรวมข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล และเอกสารประจำตัวนักเรียน อยู่ในระดับต่ำที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะ ผู้บริหารควรจัดประชุมผู้ปกครองนักเรียน อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง ผู้บริหารกำหนดนโยบายการออกเยี่ยมบ้าน 100% และมีปฏิทินการเยี่ยมบ้านชัดเจน ผู้บริหารจัดสรรงบประมาณค่าพาหนะให้ครูในการเดินทางเยี่ยมบ้านนักเรียน โรงเรียนจัดทำเครื่องมือที่หลากหลายในการเก็บข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล และมีการจัดเก็บสารสนเทศอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับงานวิจัยของ **วิรัตตา วิชาพร** ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในจังหวัดกำแพงเพชร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 พบว่า โรงเรียนควรกำหนดการดำเนินกิจกรรมการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลให้เป็นงานหลักที่ครูต้องปฏิบัติอย่างจริงจัง มีการจัดประชุมชี้แจงหรือประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครองเข้าใจถึงประโยชน์ของการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล¹³

2. ด้านการคัดกรองนักเรียน พบว่า ผู้บริหารและครูร่วมกันวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อการคัดกรองนักเรียนเป็นรายบุคคล อยู่ในระดับต่ำที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะ ผู้บริหารจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเชิงวิทยากรผู้เชี่ยวชาญด้านการคัดกรองนักเรียนมาให้ความรู้แก่คณะครู จัดทำคู่มือระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ให้มีเกณฑ์ที่ชัดเจน ประชุมชี้แจงเกณฑ์ให้ผู้ปกครองทราบให้เข้าใจตรงกัน ครูที่ปรึกษาวิเคราะห์พฤติกรรมนักเรียนกลุ่มเสี่ยงกลุ่มมีปัญหา โดยใช้เครื่องมือวิธีการที่หลากหลายในการดำเนินการคัดกรองนักเรียน และมีการคัดกรองซ้ำ สอดคล้องกับงานวิจัยของ **องอาจ อินทร์แพง** ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการดำเนินงาน

¹² พระกิตติราช จารวณฺเณ (เนตรแสงสี), “การศึกษาการบริหารโรงเรียนตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตหนองแขม สังกัดกรุงเทพมหานคร”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2559), หน้า บทคัดย่อ.

¹³ วิรัตตา วิชาพร, “แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในจังหวัดกำแพงเพชร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41”, *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, 2557), หน้า บทคัดย่อ.

บัณฑิตศึกษาปริวรรตน์วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ ปีที่ 12 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม-สิงหาคม 2567

ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในกลุ่มสหวิทยาเมืองสองคลอง จังหวัดกำแพงเพชร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 พบว่า ควรมีการประสานงานกับผู้ปกครองให้มีส่วนร่วมในการพิจารณาคัดกรองนักเรียน โรงเรียนควรสร้างเครื่องมือในการคัดกรองที่มีความหลากหลาย ประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการร่วมมือกับโรงเรียนเกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างต่อเนื่อง¹⁴

3. ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน พบว่า ผู้บริหารมีมาตรการให้โรงเรียนจัดสรรงบประมาณในการสนับสนุนกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนานักเรียนอย่างเพียงพอ มีอยู่ในระดับต่ำที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะ ผู้บริหารควรแต่งตั้งผู้รับผิดชอบจัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนานักเรียน กำหนดโครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ ไว้ในแผนปฏิบัติการประจำปี จัดอบรมเชิงปฏิบัติการให้ครูมีความรู้เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาที่หลากหลาย ในการประชุมผู้ปกครองนักเรียนควรแจ้งให้ผู้ปกครองทราบถึงวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรม และประชุมผู้ปกครองชั้นเรียนอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง ครูสำรวจความต้องการของนักเรียนก่อนการกำหนดกิจกรรม สอดคล้องกับงานวิจัยของ **วิรัตดา วิชาพร** ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในจังหวัดกำแพงเพชร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 พบว่า โรงเรียนควรแต่งตั้งผู้รับผิดชอบและชี้แจงแนวทางการจัดกิจกรรมชุมนุมส่งเสริมและพัฒนานักเรียนให้บุคลากรทราบ มีการสำรวจความต้องการของนักเรียนและความถนัดของครู/วิทยากรในท้องถิ่นที่มีความรู้ความสามารถตามความต้องการของนักเรียน และจัดให้มีกิจกรรมชุมนุมตามความถนัดและความสามารถของนักเรียน จัดทำคู่มือการจัดกิจกรรมโฮมรูมอย่างละเอียดมีการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการให้กับครูที่ปรึกษาให้มีความรู้ ทักษะ ตลอดทั้งเทคนิคในการให้คำปรึกษาแก่นักเรียน¹⁵

4. ด้านการป้องกันและแก้ปัญหา พบว่า ผู้บริหารดำเนินการให้ความร่วมมือจากบุคลากรของทุกฝ่ายในโรงเรียนในการป้องกันและแก้ปัญหา อยู่ในระดับต่ำที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะ ผู้บริหารต้องจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเชิญผู้เชี่ยวชาญมาให้ครูเกี่ยวกับเทคนิควิธีการแก่ครูที่ปรึกษา ประชุมชี้แจงให้ผู้ปกครองรับทราบนโยบายในการป้องกันและแก้ปัญหาร่วมกันกับคณะครูในโรงเรียน ตั้งกลุ่มไลน์ระหว่างครูที่ปรึกษาและผู้ปกครองในการกำกับติดตามดูแลนักเรียน จัดโครงการ/กิจกรรมป้องกันและแก้ไขปัญหาให้นักเรียนกับหน่วยงานภายนอก เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมและดำเนินกิจกรรมในการป้องกันและแก้ไขปัญหา เช่น กิจกรรมเพื่อนที่ปรึกษา และมีการจัดทำแบบบันทึกผลการติดตาม สอดคล้องกับงานวิจัย **วรภาพร ม่วงประดม** ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 พบว่า ต้องมีการวิเคราะห์บริบทสถานศึกษา จัดทำแผนปฏิบัติการ มีการจัดประชุมกำหนดยุทธศาสตร์มีเป้าหมายที่ชัดเจน

¹⁴ อองอาจ อินทร์แพง, “แนวทางการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนในกลุ่มสหวิทยาเมืองสองคลอง จังหวัดกำแพงเพชร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41”, **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, 2560), หน้า บทคัดย่อ..

¹⁵ วิรัตดา วิชาพร, “แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในจังหวัดกำแพงเพชร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41”, **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, 2557), หน้า บทคัดย่อ.

มีการติดตามประเมินผล จัดทำเครื่องมือในการติดตาม นำผลการติดตามเสนอที่ประชุมในการระดมความคิดเห็นพร้อมทั้งมีการรายงานผล ใช้เทคโนโลยี เทคนิคการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ¹⁶

5. ด้านการส่งต่อ พบว่า ผู้บริหารหรือโรงเรียนมีการประสานงานส่งต่อผู้ปกครองเพื่อให้ความร่วมมือในการช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหาให้กับผู้เชี่ยวชาญ อยู่ในระดับต่ำที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะ โรงเรียนควรมีการประชุมวางแผนและจัดตั้งคณะกรรมการติดตามผลการส่งต่อนักเรียน โรงเรียนมีการช่วยเหลือและประสานความร่วมมือในการส่งต่อกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอก ชี้แจงให้ผู้ปกครองรับทราบขั้นตอนวิธีการในการส่งต่อนักเรียน จัดทำบันทึกการส่งต่อนักเรียนและจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศด้านการส่งต่อนักเรียนที่เป็นระบบ ติดตามและรายงานผลการส่งต่อให้ผู้บริหารและผู้ปกครองทราบเป็นระยะ สอดคล้องกับงานวิจัยของ **เจริญ กางกรณ** ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนกลุ่มบ้านไร่เนินเหล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 พบว่า โรงเรียนควรชี้แจงแนวทางการประสานงานไปยังผู้ที่เกี่ยวข้องในการช่วยเหลือนักเรียนให้บุคลากรทราบ จัดทำบันทึกการส่งต่อ แต่งตั้งเจ้าหน้าที่รับผิดชอบด้านการติดตามดูแลนักเรียน ติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง¹⁷

องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัย ผู้วิจัยสามารถสรุปเป็นองค์ความรู้ได้ดังแผนภาพนี้

จากภาพแสดงสรุปองค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย ได้บูรณาการกันซึ่งมีความสัมพันธ์ ดังนี้

¹⁶ วราพร ม่วงประถม, “การศึกษาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1”, วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา, 2558), หน้า บทคัดย่อ.

¹⁷ เจริญ กางกรณ, “แนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนกลุ่มบ้านไร่เนินเหล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, 2558), หน้า บทคัดย่อ.

บัณฑิตศึกษาปริวรรตน์วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ ปีที่ 12 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม-สิงหาคม 2567

วงกลมชั้นในสุด ได้แก่ เป้าประสงค์ที่ผู้วิจัยได้ตั้งเป้าหมาย คือ แนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนตามหลักพรหมวิหาร 4

วงกลมชั้นที่ 2 ได้แก่ งานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีองค์ประกอบ 5 ด้าน ได้แก่ คือ 1) การรู้จักนักเรียนรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียน 4) การป้องกันและแก้ปัญหา และ 5) การส่งต่อ ที่บูรณาการหลักพรหมวิหาร 4

วงกลมชั้นที่ 3 ได้แก่ หลักพรหมวิหาร 4 ได้แก่ เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา

องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย แนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ตามหลักพรหมวิหาร 4

กระบวนการที่ 1 อธิบายสภาพของการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 มีองค์ประกอบ 5 ด้าน เพื่อสร้างแนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน

กระบวนการที่ 2 เป็นการใช้หลักพรหมวิหาร 4 เป็นตัวกำกับในการสร้างแนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน มีองค์ประกอบ 5 ขั้นตอน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการสร้างแนวทางการบริหารงาน ดังนี้

1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ผู้บริหารควรจัดประชุมผู้ปกครองนักเรียน อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง ผู้บริหารกำหนดนโยบายการออกเยี่ยมบ้าน 100% และมีปฏิทินการเยี่ยมบ้านชัดเจน ผู้บริหารจัดสรรงบประมาณค่าพาหนะให้ครูในการเดินทางเยี่ยมบ้านนักเรียน โรงเรียนจัดทำเครื่องมือที่หลากหลายในการเก็บข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล และมีการจัดเก็บสารสนเทศอย่างเป็นระบบ

2. ด้านการคัดกรองนักเรียนเป็นรายบุคคล ผู้บริหารจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเชิงวิทยากรผู้เชี่ยวชาญด้านการคัดกรองนักเรียนมาให้ความรู้แก่คณะครูจัดทำคู่มือระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนมีเกณฑ์การคัดกรองนักเรียนที่ชัดเจนประชุมชี้แจงเกณฑ์การคัดกรองนักเรียนให้ผู้ปกครองทราบ ผู้บริหารและครูประชุมชี้แจงทำความเข้าใจในการใช้เกณฑ์การคัดกรองให้เข้าใจตรงกัน ครูที่ปรึกษาวิเคราะห์พฤติกรรมนักเรียนกลุ่มเสี่ยงกลุ่มมีปัญหา ใช้เครื่องมือวิธีการที่หลากหลายในการดำเนินการคัดกรองนักเรียนและมีการคัดกรองซ้ำ

3. ด้านการส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียน ในแผนปฏิบัติการประจำปี โรงเรียนจัดอบรมเชิงปฏิบัติการให้ครูมีความรู้เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาที่หลากหลาย โรงเรียนแจ้งให้ผู้ปกครองทราบถึงวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนานักเรียนในการประชุมผู้ปกครองนักเรียน ผู้บริหารจัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียนอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง ครูสำรวจความต้องการของนักเรียนก่อนการกำหนดกิจกรรม โรงเรียนกำหนดชั่วโมงโฮมรูมให้ครูที่ปรึกษาได้พูดคุยกับนักเรียนทุกวัน และมีแบบบันทึกกิจกรรมโฮมรูม

4. ด้านการป้องกันและแก้ปัญหา ผู้บริหารต้องจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเชิญผู้เชี่ยวชาญมาให้ครูเกี่ยวกับเทคนิควิธีการให้คำปรึกษาแก่ครูที่ปรึกษา ผู้บริหารประชุมชี้แจงให้ผู้ปกครองรับทราบนโยบายในการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนร่วมกันกับคณะครูในโรงเรียนและร่วมกันปรึกษาหาหรือหาวิธีการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนตั้งกลุ่มไลน์ระหว่างครูที่ปรึกษาและผู้ปกครองในการกำกับติดตามดูแล

นักเรียน โรงเรียนจัดโครงการ/กิจกรรมป้องกันและแก้ไขปัญหาให้นักเรียนกับหน่วยงานภายนอก โรงเรียนเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมและดำเนินกิจกรรมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเช่น กิจกรรมเพื่อนที่ปรึกษา และมีการจัดทำแบบบันทึกผลการติดตาม

5. ด้านการส่งต่อ ผู้บริหารหรือโรงเรียนมีการประสานงานส่งต่อผู้ปกครองเพื่อให้ความร่วมมือในการช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหาให้กับผู้เชี่ยวชาญ อยู่ในระดับต่ำที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะ โรงเรียนควรมีการประชุมวางแผนและจัดตั้งคณะกรรมการติดตามผลการส่งต่อนักเรียน โรงเรียนมีการช่วยเหลือและประสานความร่วมมือในการส่งต่อนักเรียนกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอก ผู้บริหารประชุมชี้แจงให้ผู้ปกครองรับทราบขั้นตอนวิธีการในการส่งต่อนักเรียน โรงเรียนจัดทำบันทึกการส่งต่อนักเรียนและจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศด้านการส่งต่อนักเรียนที่เป็นระบบ ติดตามและรายงานผลการส่งต่อให้ผู้บริหารและผู้ปกครองทราบเป็นระยะ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากผลการวิจัยเรื่องแนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 ผู้วิจัยมีความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมดังนี้

1) การวางตัวของผู้บริหารบางท่านในแต่ละโรงเรียน มีลักษณะที่แตกต่างกันออกไป บางโรงเรียนทำตัวไม่น่าเคารพ ไม่น่าศรัทธาของเพื่อนร่วมงาน ดังนั้น จึงควรมีการอบรมสัมมนาเรื่องการพัฒนาบุคลิกภาพสำหรับผู้บริหาร เพื่อให้ผู้บริหารเป็นผู้ดูดี สง่ามีราศี น่าเกรงขาม มีการประพฤติตนตามสมควรแก่สถานะ และมีจรรยาที่น่ายกย่อง

2) การบริหารจัดการของผู้บริหารบางท่านยังคงเป็นไปด้วยอำนาจของโทสะเข้าครอบงำเมื่อไม่ได้ดังใจก็พร้อมที่จะบันดาลโทสะให้กับเพื่อนร่วมงาน ดังนั้น ควรมีโครงการอบรมสมาธิเจริญจิตภาวนาแก่ผู้บริหาร เพื่อเป็นการข่มอารมณ์ให้อยอมรับฟังสิ่งที่มากระทบทั้งที่เป็นเรื่องจริง

3) การบริหารงานโดยปราศจากการเอาใจใส่ ต้องใจที่เป็นกลาง ให้กำลังใจ และมอบหมายงานให้กับลูกน้อง ตามจรรยาบรรณแล้วถือว่าทุกคนในองค์กรมีสิทธิเสรีภาพเสมอกัน ควรรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่าง เพื่อนำมาพัฒนาองค์ความรู้ใหม่และพัฒนาองค์กรให้ดีขึ้นและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

2. ข้อเสนอเชิงปฏิบัติการ

1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล โรงเรียนควรจัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียนอย่างต่อเนื่อง และกำหนดให้มีการเยี่ยมบ้าน ๑๐๐% ส่งเสริมให้ครูที่ปรึกษาสร้างกลุ่มไลน์ในการติดต่อสื่อสารกับผู้ปกครอง เพื่อให้ครูที่ปรึกษาได้สอบถามและบันทึกข้อมูลพื้นฐานนักเรียนจากผู้ปกครอง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนถูกต้องและเป็นไปตามความเป็นจริง

2) การคัดกรองนักเรียน โรงเรียนควรจัดประชุมผู้ปกครองเพื่อระดมความคิดเห็นหาวิธีการคัดกรองโดยใช้รูปแบบที่หลากหลาย จัดทำบันทึกการช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ และรายงานผลต่อผู้บริหารและผู้ปกครองนักเรียน

บัณฑิตศึกษาปริวรรตน์วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ ปีที่ 12 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม-สิงหาคม 2567

3) การส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียน ผู้บริหารประชุมชี้แจงครูที่ปรึกษาเกี่ยวกับรูปแบบของจัดกิจกรรมโดยยึดตามความต้องการของนักเรียนเป็นหลัก มีการประชุมวางแผนการจัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนร่วมกัน และมีการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกในการจัดกิจกรรม สนับสนุนให้นักเรียนร่วมกิจกรรมทั้งภายในและภายนอกอย่างต่อเนื่อง

4) การป้องกันและแก้ปัญหา ผู้บริหารควรดำเนินการให้มีการพัฒนาทักษะในการให้คำปรึกษาของครูที่ปรึกษา และดำเนินการให้มีการให้คำปรึกษาแก่นักเรียนมีการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องหรือพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์

5) การส่งต่อ ผู้บริหารควรดำเนินการให้ครูที่ปรึกษามีความสม่ำเสมอในการติดตามผลการช่วยเหลือผู้เรียน และดำเนินการให้มีการช่วยเหลือผู้เรียนที่มีปัญหาและเมื่อเกิดความยากในการช่วยเหลือผู้เรียน โดยจะมีการส่งต่อไปยังหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้อง รวมถึงดำเนินการให้ผู้ปกครองให้ความยินยอมในการส่งต่อผู้เรียนให้ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน

3. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรศึกษาเชิงเปรียบเทียบการบริหารงานโรงเรียนตามหลักพรหมวิหาร 4 ของโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 กับเขตพื้นที่อื่น ๆ

2) ควรศึกษาเชิงคุณภาพการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนที่เหมาะสมของโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3

3) ควรศึกษาการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือเป็นรายด้านของโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 เพื่อเปรียบเทียบกับเขตพื้นที่อื่น ๆ

4) ควรศึกษาการนำหลักธรรมอื่นที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงาน เช่น อิทธิบาท 4 สังคหัตถ์ 4 เป็นต้น เพื่อนำมาเปรียบเทียบกับผลการวิจัยในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2545. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ปี พ.ศ.2550: การบริหารคุณค่าทั่วทั้งองค์กร, 2550.

_____. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542. กรุงเทพมหานคร : บริษัท สยามพอร์ต ซินดิเคท จำกัด, 2542.

จิตาภา มาประดิษฐ์. “การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1”. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี, 2560.

พระกิตติราช จารุวณฺโณ (เนตรแสงสี). “การศึกษาการบริหารโรงเรียนตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตหนองแขม สังกัดกรุงเทพมหานคร”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2559.

ยุวดี โกสุมาลย์. “สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนโรงเรียนสุวรรณภูมิพิทยไพศาล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27”. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

บัณฑิตศึกษาปริวรรตน์วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ ปีที่ 12 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม-สิงหาคม 2567

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหงวิทยาเขตร้อยเอ็ด, 2560.

ราชบัณฑิตยสถาน. **พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน.** กรุงเทพมหานคร : อักษรเจริญทัศน์, 2525.

วราพร ม่วงประถม. “การศึกษาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1”.

วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา, 2558.

วีรัตดา วิชาพร. “แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในจังหวัดกำแพงเพชร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41”.

วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, 2557.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาานครสวรรค์ เขต 3. **รายงานผลการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2565.** ไพศาลี : สพป.นว.3, 2565.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. **ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน.**

เอกสารหลักสูตรอบรมแบบ e-Training หลักสูตรระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน, 2558.

องอาจ อินทร์แพง. “แนวทางการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนในกลุ่มสหวิทยา เมืองสองคลอง จังหวัดกำแพงเพชร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41”.

วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, 2560.